

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

στο ΓΙΩΡΓΟ ΜΑΥΡΟ

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

ΟΥΤΕ τα λουλούδια ούτε οι «μεταρρυθμίσεις» του Κώστα Λαλιώτη ούτε οι, κατά ΠΑΣΟΚ, υπαναχωρήσεις της αριστεράς επηρέασαν το αποτέλεσμα των εκλογών της 8ης Απριλίου 1990. Νηφάλιος και φλεγματικός όπως πάντα ο Κώστας Σημίτης, εντοπίζει βαθύτερα τα αίτια της πρόσφατης ήττας του κόμματός του:

★ Στην πολιτική **πρακτική** του ΠΑΣΟΚ μέχρι τις εκλογές του Ιουνίου 1989, και
★ Στην ταξική αναδιάρθρωση που προκάλεσε αυτή ακριβώς η πολιτική του ΠΑΣΟΚ, η οποία τα τελευταία οκτώ χρόνια «πέτυχε την ένταξη σημαντικών στρωμάτων του πληθυσμού στον αστικό τρόπο ζωής» κι άρα στη στροφή τους προς το συντηρητισμό για την

εξασφάλισή τους. Και, με την επίσης χαρακτηριστική ευπρεπή δηκτικότητα του ο Κώστας Σημίτης, μέλος σήμερα του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, αισιόδοξει μεν για την πορεία του κομματός του στην κρίσιμη τελευταία δεκαετία του 20ου αιώνα, αλλά υπό σοβαρές προϋποθέσεις, οι οποίες αν δεν υιοθετηθούν ίσως οδηγήσουν σε νέα επικυριαρχία της συντηρητικής παράταξης. Οι προϋποθέσεις αυτές αφορούν την άρνηση της πολυσυλλεκτικής τακτικής του ΠΑΣΟΚ, που ισοπεδώνει τους προβληματισμούς, στην καθετη άρνηση των λαϊκίστικων επιλογών που «διαχωρίζουν την κοινωνία σε εχθρούς και φίλους και ξεπερνούν τα

προβλήματα μέσα από τις αντιπαραθέσεις» και τέλος, στον αποσυγκεντρωτισμό των λειτουργιών του ΠΑΣΟΚ με την ενεργητικότερη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων των στελεχών της περιφέρειας αλλά και των απλών μελών του. Για την οικονομική κατάσταση της χώρας ο Κ. Σημίτης με το δικό του πάντα υπαινικτικό, μα ποτέ προκλητικό, τρόπο θεωρεί ορθές τις διαπιστώσεις της επιτροπής του καθηγητή Αγγελόπουλου και αποδεχόμενος την πραγματικότητα, προτείνει όχι μόνο κοινωνικές αλλά και πολιτικές συγκλίσεις, πρόταση η οποία εμμέσως αντικρούει ως ένα βαθμό την εφεξής αυτόνομη και αυθάρκτη υπόσταση και λειτουργία του ΠΑΣΟΚ, που εξάγγειλε ο Ανδρέας Παπανδρέου τρεις μόλις

Χωρίς μέλλον τα αρχηγικά κόμματα

— Συζητώ, τώρα, με τον Κώστα Σημίτη ως μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, το σκιασμένο υπαργό Εθνικής Οικονομίας, το φερόμενο ως «άνθρωπο της ΕΟΚ», το μελλοντικό ηγέτη του ΠΑΣΟΚ, με ποιες;

— Κύριε Μαύρο. Υπάρχει μόνο η εξαγγελία του προέδρου ότι θα σχηματιστεί σκιαδής κυβέρνηση αλλά δεν έχει αποφασισθεί ακόμα ποια στελέχη του ΠΑΣΟΚ θα εκπροσωπήσουν τους διάφορους τομείς και με ποιες ιδιότητες. Η σχετική απόφαση πιστεύω ότι θα ληφθεί την άλλη βδομάδα. Με τους άλλους χαρακτηρισμούς σας δεν συμφωνώ.

— Ως «άνθρωπο της ΕΟΚ», ούτε κι αυτό το δεχόμαστε, υποθέτω. Αλήθεια, από πού προέρχονται αυτές οι φήμες;

— Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ευτύχησε σε πολλές διεκδικήσεις της από την ΕΟΚ προς όφελος των αγροτών και της χώρας γενικότερα...

— Ναι, αλλά εδώ έχω γνωστό μου συνάδελφό σας υπουργό Γεωργίας άλλης χώρας-μέλους, ο οποίος μου έλεγε ότι όταν είχατε συμβούλιο υπουργών της Κοινότητας οι υπόλοιποι υπουργοί έλεγαν μεταξύ τους: «Δεν πάμε το βρόδο να βγούμε να φάμε κέσσο, αφού αύριο ο Σημίτης θα τ' έχει όλα έτοιμα»...

— Όλοι οι συνάδελφοί μου έρχονταν προετοιμασμένοι στα συμβούλια υπουργών σε αντίθεση με κάποιους Ελληνες...

«Να συμμορφωθούμε προς τους κανόνες»

— Ποιοι ήταν αυτοί;

— ...σ' ό,τι αφορά τώρα αυτό το «άνθρωπο της ΕΟΚ» θέλω να πω το εξής: Πολλοί πιστεύουν ότι όταν κάποιος υποστηρίζει την αναγκαιότητα να συμμετάσχουμε ενεργά στις ευρωπαϊκές εξελίξεις είναι «άνθρωπος της ΕΟΚ». Όμως η ένταξη της χώρας μας στο διεθνές περιβάλλον και στην Ευρώπη είναι νομοτελεία. Πρέπει ν' αναγνωρίσουμε τις νομοτελείες και να συμμορφωθούμε προς τους κανόνες που επιβάλλουν για ν' αποκτήσουμε πρωτοβουλία. Το μέλλον μας πρέπει να είναι μια εκσυγχρονισμένη Ελλάδα σε μια Ευρώπη που εξελίσσεται ραγδαία και όχι μια χώρα περιθωριοποιημένη που εμμένει σε μη ρεαλιστικά ιδεολογήματα.

— Ως μέλος λοιπόν του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ σας έρωτα πρώτα πρώτα: πού αποδίδετε την εκλογική ήττα του ΠΑΣΟΚ; Στα λουλούδια; Σ' αυτό το ορισμό μεταρρύθμιση παντού. Στη στάση του Συνασπισμού;

— Οχι. Αποδίδω το πρόσφατο εκλογικό αποτέλεσμα σε δύο παράγοντες. Ο πρώτος: το πρόσφατο εκλογικό αποτέλεσμα έχει τα αίτια του κυρίως στην πολιτική πρακτική που ακολούθησε το ΠΑΣΟΚ πριν από τον Ιούνιο του 1989...

— Δηλαδή;

— Την εντύπωση που δημιούργησε, τότε, μιας αναποτελεσματικής διαχείρισης και μιας αδυναμίας να αντιμετωπίσει τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα της χώρας. Αν τότε είχε μια διαφορετική πρακτική, διαφορετικό ύψος και ήθος, δεν θα είχε χάσει ούτε τότε τις εκλογές ούτε φυσικά τις επόμενες.

— Ο δεύτερος παράγοντας;

— ...να συμπληρώσω για τον πρώτο, ότι η σημαντική πτώση της απήχρησής μας τον Ιούνιο δημιούργησε προϋποθέσεις πλειοψηφιών στη Βουλή

«Η συντηρητική παράταξη θα ακολουθήσει με βεβαιότητα πολιτική που θα βασίζεται στους νόμους της αγοράς και θα ωφελεί τους λίγους, δεν θα έχει κοινωνική ευαισθησία», λέει ο Κώστας Σημίτης.

που εξαρτήθηκαν από συγκυριακά στοιχεία και ελεγχόμενες τακτικές. Στις πρόσφατες εκλογές καίσχυσε η ανάγκη μιας σταθερής κυβέρνησης και η απάντησή που έδωσε η εκλογική αναμέτρηση ήταν ότι είναι αβέβαιο αν το ΠΑΣΟΚ με το Συνασπισμό θα μπορούσαν να δώσουν αυτή τη σταθερή κυβέρνηση. Ο δεύτερος παράγοντας είναι ότι η πολιτική την οποία ακολούθησε το ΠΑΣΟΚ τα τελευταία οκτώ χρόνια πέτυχε την ένταξη σημαντικών τμημάτων του πληθυσμού στον αστικό τρόπο ζωής, έδωσε τη δυνατότητα σε πολλούς να συμμετάσχουν στη διαδικασία πολιτικών και κοινωνικών αποφάσεων και έτσι δημιουργήθηκαν στρώματα που υποβλήθηκαν ή εβλήθηκαν στον αστικό τρόπο ζωής και λησμόνησαν ή δεν γνωρίζουν πια στον ίδιο βαθμό τις κοινωνικές και πολιτικές αντιπαραθέσεις. Άρα και τα κριτήρια της πολιτικής τους επιλογής διαφοροποιήθηκαν με βάση, πια, τα νέα κοινωνικά και οικονομικά τους συμφέροντα. Είναι, συντοκτικά, αυτό το κοινωνικό στρώμα που δεν εντάσσεται πια στο χώρο της ευρύτερης αριστεράς αλλά στους αναποφασιστους

που έκαναν, τελικά, και τη διαφορά σ' αυτές τις εκλογές...

— Η οποία διαφορά όμως επέρερε και την αναπαλαιώση της πολιτικής μας ζωής και μάλιστα με τα ίδια υλικά!

— Δεν μου αρέσει η έκφραση αναπαλαιώση, κύριε Μαύρο, γιατί με τον τρόπο αυτόν υποδηλώνεται ότι στις 8 του Απριλίου βρέθηκαν, ξαφνικά, πάλι στο Νοέμβριο του 1974.

«Θα ωφελεί τους λίγους»

— Να...

— Δεν βρεθήκαμε στον Νοέμβριο του 1974. Η ελληνική κοινωνία δεν είναι η ίδια. Οι κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις, τα πολιτικά κόμματα δεν είναι τα ίδια. Η συντηρητική παράταξη θα ακολουθήσει με βεβαιότητα πολιτική που θα βασίζε-

ται στους νόμους της αγοράς και θα ωφελεί τους λίγους, δεν θα έχει κοινωνική ευαισθησία. Θα επιδείξει όμως μια προσαρμοστικότητα στις απαιτήσεις ορισμένων κοινωνικών στρωμάτων. Γι' αυτό και οι μετατοπίσεις του εκλογικού σώματος δεν θα είναι εφεξής πολύ εύκολες.

— Τα λόγια σας μοιάζουν να επιβεβαιώνουν το φόβο που εξόρισαν την περασμένη Κυριακή ο συνάδελγός μου Α. Μανωλάκος, ότι δηλαδή υπάρχει ενδεχόμενο μιας νέας δεκαετίας της δεξιάς;

— Τούτο θα εξαρτηθεί από το πόσο πειστική θα είναι η αντιπολίτευση που θα ασκήσει το ΠΑΣΟΚ, από τα στελέχη του, από την πολιτική του πρόταση. Αν επικρατήσει η τάση που αγνοεί τις αλλαγές που έχουν επέλθει στην κοινωνία μας, που θεωρεί ως πεμπτούσια της πολιτικής της την αντιδεξιά ρητορεία, τις συνεχείς καταγγελίες και τις οξείες αντιπαραθέσεις, φοβάμαι ότι το ΠΑΣΟΚ δεν θα μπορεί να ξεανακρίψει τα στρώματα εκείνα που το εγκατέλειψαν και κατ' επέκταση την κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Η πολιτική του δεν πρέπει να διώχνει αλλά να προσελκύει ψηφοφόρους.

— Διαπιστώνω ότι κι εσείς μιλάτε με όρους αυτοδυναμίας... Με το Συνασπισμό, όμως, καμιά κουβέντα, κανένας διάλογος; Υπάρχει ανοικτή πρόταση του Χαρ. Φλωρίδου για διάλογο των προοδευτικών δυνάμεων ανεξάρτητα από το εκλογικό αποτέλεσμα...

— Όλα τα πολιτικά κόμματα αρέσκονται, κύριε Μαύρο, να προβάλλουν την προθυμία τους για διάλογο. Προτείνουν διαφορές γενικές κατευθύνσεις αλλά σπάνια τις συγκεκριμενοποιούν. Προσωπικά θεωρώ ότι αυτή τη στιγμή είναι αναγκαία για το ΠΑΣΟΚ να προχωρήσει στην ανανέωση της πολιτικής του πρότασης, στην επανεξέταση των προγραμμάτων και των θέσεων του, στον καθορισμό συγκεκριμένων κατευθύνσεων και αυτές οι συγκεκριμένες, επαναλαμβάνο, κατευθύνσεις, κρίνω ότι μπορούν να συζητηθούν με το Συνασπισμό. Αλλά, να μιλάμε αόριστα για ανάπτυξη;

Προς τι; Ποιος δεν θέλει ανάπτυξη; Ποιος δεν ευαγγελίζεται την κοινωνική δικαιοσύνη; Το ζήτημα είναι πώς πετυχαίνουμε την ανάπτυξη; Με τα δυσθεώρητα ελλείμματα του δημοσίου, του ισοζυγίου πληρωμών; Η μήπως με πληθωρισμό που θα 'χει τάση προς το 50% λόγου χάρι; Οχι βέβαια.

Κρίση στην αριστερά

— Μα, με την έναρξη διαλόγου θα συγκεκριμενοποιηθούν τα θέματα. Ο Ανδρέας Παπανδρέου, όμως, μόλις προχθές, τον απέκλεισε αυτό το διάλογο. Λησμονώντας Χαλκίδα, λησμονώντας τις προεκλογικές του προτάσεις. Στην Ανατολική Ευρώπη όμως, οι νέες κοινωνίες που μόλις τώρα δημιουργούνται, στήριζονται σε ευριστάς και όχι πάντα κοινοβουλευτικά υποχρεωτικές συμφωνίες.

— Δεν μπορώ να παρακολουθήσω το συλλογισμό σας, κύριε Μαύρο. Κατά τη δική μου άποψη η αριστερά στο σύνολό της διέρχεται μια κρίση. Σ' ό,τι αφορά το Συνασπισμό η πρότασή του για διαμόρφωση της κοινωνίας κατά τα πρότυπα του μαρξισμού σοσιαλισμού αποδείχθηκε αδιέξοδη. Βεβαίως ο Συνασπισμός εναντιώθηκε σ' αυτές τις πολιτικές αλλά αυτό δεν αρκεί. Οφείλει να δώσει μια καθαρή απάντηση. Τι συγκεκριμένα επιδιώκει και σ' ό,τι αφορά τα βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας. Οφείλει επίσης να ξεκαθαρίσει τη στάση του απέναντι στο ΠΑΣΟΚ...

— Και το ΠΑΣΟΚ κριτής από θέση ισχύος; — Το ΠΑΣΟΚ, όπως όλος αυτός ο χώρος, διέρχε-

Νηφάλιος και φλεγματικός εντοπίζει τα βαθύτερα αίτια της ήττας του ΠΑΣΟΚ

μέρες μετά τις πρόσφατες εκλογές. Αν και δεν θέτει θέμα ηγεσίας στο ΠΑΣΟΚ, ο Κώστας Σημίτης υποστηρίζει σθεναρά την άποψή του ότι «δεν ανταποκρίνονται πλέον στα κειμήσματα της σύγχρονης κοινωνίας εκείνοι οι πολιτικοί σχηματισμοί που το επικεφαλής πρόσωπο παίζει καθοριστικό ρόλο». Στις ευρύτατα διαδεδομένες φήμες που φέρουν τον Κ. Σημίτη να επιδιώκει την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και σ' αυτή την επιδίωξή του να τον ενισχύει η ΕΟΚ, ο ίδιος απαντά φλεγματικά ότι η φιλοδοξία του είναι να επιτευχθεί η συλλογικότητα στη λήψη των αποφάσεων του κόμματός του και τίποτα άλλο, και αντιπαρέχεται με το χαρακτηριστικό του υπομειδίσμα

το χαρακτηρισμό «άνθρωπος της ΕΟΚ» που τεχνικόντως του αποδίδουν ορισμένοι για να αμβλύνουν έτσι τις θεαματικές επιτυχίες που είχε ως υπουργός Γεωργίας προς όφελος της Ελλάδας. Σ' ό,τι αφορά τις διαδικασίες για την εκλογή προέδρου της δημοκρατίας και τον τρόπο αντιπολίτευσης του ΠΑΣΟΚ, οι θέσεις του είναι ξεκάθαρες: ★ Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να προτείνει τη δική του προοδευτική επιλογή για την προεδρία της δημοκρατίας και να αντιπολεμεί κατά τρόπο υπεύθυνο αλλά και σθεναρό, χωρίς λαϊκισμούς και ισοπεδωτικές τακτικές, με γνώμονα το συμφέρον των εργαζομένων σε συνάρτηση όμως με το συμφέρον του τόπου.

Ο τώως υπουργός Εθνικής Οικονομίας θεωρείται και είναι από τα πιο δικαιωμένα στελέχη του ΠΑΣΟΚ. Από το τέλος της δεκαετίας του '70, όταν πρέσβευε τη δομική αντιπολίτευση στο πλαίσιο της ΕΟΚ ενάντια στο επίσημο «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο» του κόμματός του, μέχρι την πεισματική του άρνηση να συμμετάσχει σε κυβέρνηση ή κομματικά όργανα όπου θα μετείχε και ο Μ. Κουτσόγιωργας, ο Κ. Σημίτης απέδειξε πολιτική παρρησία και διορατικότητα ασυνήθιστη για τα ελληνικά δεδομένα. Απ' αυτό το πρίσμα οι αποψεις του εκφράζει κατά τρόπο έμμεσο στην συνέντευξή του, που δημοσιεύει σήμερα η «Κυριακή της Ελευθεροτυπίας», ίσως αποδειχθούν μελλοντικά το ίδιο διορατικές...

★ Ορθές οι διαπιστώσεις Αγγελόπουλου

★ Η πολιτική ανάπτυξη και η κοινωνική ειρήνη απαιτούν ευρύτερη συναίνεση

★ Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να βρει ένα νέο τρόπο λειτουργίας πιο συλλογικό

★ Τι έφταιξε για την ήττα

★ Οχι τώρα στην αντιδεξιά ρητορεία

★ Κάθετη άρνηση των λαϊκίστικων επιλογών

ται μια περίοδο κατά την οποία οι διεθνείς εξελίξεις και οι ανακατατάξεις στην ελληνική κοινωνία του επιβάλλουν επαναπροσδιορισμό της πολιτικής της.

— Σε ποια ζητήματα;

— Αυτά που αφορούν τη δημοκρατία, την αποκέντρωση, την ανάπτυξη, την κοινωνική δικαιοσύνη, την ισότητα των πολιτών, αλλά και τις προτάσεις για τη συγκεκριμένη επιτεύξη αυτών των στόχων. Το ζητούμενο αυτή τη στιγμή για το χώρο της αριστεράς πιστεύω ότι είναι μια ευρεία συζήτηση, ώστε να μπορέσει να μορφοποιηθεί την πολιτική της πρόταση για τη ελληνική κοινωνία. Και εννοώ εδώ την αριστερά με την ευρύτερη δυνατή έννοια του όρου.

— Υπό την κρίση του ΠΑΣΟΚ όλα αυτά πάντως... — Δεν με απασχολεί αυτή τη στιγμή ο Συνασπισμός αλλά το ίδιο το ΠΑΣΟΚ που χρειάζεται μια ευρύτατη συζήτηση στους κόλπους του και σε συνάρτηση με τις θέσεις που θα πάρει η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, ώστε να ξεκινήσει το ταχύτερο δυνατό μια επανεξέταση του προγράμματός του στο σύνολό του.

— Προς ποια κατεύθυνση, όμως;

— Θα έλεγα ότι η προσοχή μας πρέπει να στραφεί προς δυο σημεία. Πρώτο στην πολιτική πρακτική μας, η οποία δεν χρειάζεται πολλοσυλλεκτικές τακτικές που ισοπεδώνουν προβληματισμούς, ούτε λαϊκισμούς που διαχωρίζουν την κοινωνία σε εχθρούς και φίλους και ξεπερνούν τα προβλήματα ακυρώνοντας τις πραγματικές λύσεις μέσα από μια αντιπαράθεση στείρα. Αντίθετα απαιτούνται προγράμματα που θα προσδιορίζουν και θα καταγράφουν τις συγκεκριμένες προοπτικές μιας δημοκρατικής σοσιαλιστικής κοινωνίας για όλες τις κοινωνικές ομάδες.

— Αντί πολυσυλλεκτικότητας η προγραμματική κατάργηση των τάσεων!

— Καθόλου κύριε Μαύρο. Οι τάξεις υπάρχουν στη χώρα μας, όπως και στις άλλες χώρες, και αντιπαρτιθέονται. Οι σύγχρονες κοινωνίες όμως και η ελληνική βασίζονται σε ταξικούς συμβιβασμούς, οι οποίοι επαναπροσδιορίζονται κατά διαστήματα με βάση τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις.

— Ίι

— Ενα σοσιαλιστικό κόμμα έχει ακριβώς αυτό το σκοπό. Να αναζητεί σε κάθε δεδομένη περίπτωση ποιοι είναι ακριβώς οι συμβιβασμοί που θα βοηθήσουν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων, να κατοχυρώσουν την κοινωνική δικαιοσύνη και θα δημιουργήσουν περισσότερες δυνατότητες για τη μεγάλη μάζα του πληθυσμού να συμμετάσχει στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Να συζητηθούν στο συνέδριο

— Οπου όλα αυτά, υποθέτω, θα τεθούν στο 2ο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ...

— Ενα συνέδριο είναι μια διαδικασία όπου συζητείται ένας περιορισμένος κύκλος προβλημάτων και δεν μπορεί να δώσει συγκεκριμένες απαντήσεις στα θέματα που προαναφέρω ότι απαιτείται επαναπροσδιορισμός της πολιτικής! Εκείνο που θα πρέπει να γίνει στο συνέδριο είναι η συζήτηση πρώτα για τη νέα διακρίση του ΠΑΣΟΚ, για το όραμα δηλαδή, την προοπτική και τη φυσιογνωμία του ΠΑΣΟΚ. Δεύτερο μια συζήτηση για το καταστατικό ώστε να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα της λειτουργίας του και τρίτο μια επεξεργασία της πολιτικής τακτικής του.

— Και το ΠΑΣΟΚ κριτής από θέση ισχύος; — Το ΠΑΣΟΚ, όπως όλος αυτός ο χώρος, διέρχε-

γους, κυριαρχικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής του. Αλλά συμμετοχή στις αποφάσεις έχουν και το Ε.Γ. και η Εθνική Επιτροπή.

— Ερμηνεία αρχηγικού κόμματος διατυπωμένη με την παρρησία Σημίτη!

— Καθόλου. Αυτά που είπα είναι μια αναμφισβήτητη πραγματικότητα.

— Μα υπάρχει ελληνικό κόμμα μη αρχηγικού χαρακτήρα; Ακόμα και ο Συνασπισμός αλoθήκε από την προσωπικότητα του Χαρίλαου Φλωρίδου!

— Η ελληνική κοινωνία είχε πολιτικούς σχηματισμούς όπου το επικεφαλής πρόσωπο διαδραμάτιζε καθοριστικό ρόλο. Οι σχηματισμοί αυτοί δεν ανταποκρίνονταν πια στη σύγχρονη εποχή...

— Ίι!

— ...και γι' αυτό το ΠΑΣΟΚ πρέπει στην πορεία ανανέωσης της φυσιογνωμίας του να βρει ένα νέο τρόπο λειτουργίας πιο συλλογικό.

— Τι εννοείτε;

— Όταν λέω συλλογικό τούτο δεν αφορά μόνο το πρόσωπο του προέδρου αλλά όλα τα επίπεδα της λειτουργίας του. Το ΠΑΣΟΚ χαρακτηρίζεται από ένα συγκεντρωτισμό στη λήψη των αποφάσεων. Το καθορίζουν τα παλιά πρότυπα της παραδοσιακής αριστεράς, ο λεγόμενος δημοκρατικός συγκεντρωτισμός.

— Άρα;

— Άρα απαιτείται αποκεντρωτισμός με την κινητοποίηση των στελεχών της περιφέρειας και ανάδειξη νέων στελεχών. Στο συνέδριο μάλιστα θα πρέπει να εξεταστεί το όλο θέμα της λειτουργίας μας, ώστε να αναβαθμιστεί δραστικά η αποτελεσματικότητά του. Αλλιώς φοβάμαι ότι και στις επόμενες εκλογικές αναμετρήσεις το ΠΑΣΟΚ δεν θα έχει τη δύναμη που θα έπρεπε να έχει.

— Συμπεριλαμβανομένης βεβαίως και της λειτουργίας του προέδρου, υποθέτω.

— Το θέμα αυτό θα συζητηθεί στα όργανα του κινήματος με τη συμμετοχή του προέδρου.

— Οι προσωπικές σας φιλοδοξίες; Μεγάλο τμήμα της κοινής γνώμης πιστεύει ότι είτε εσείς είτε ο Γ. Γεννημάς θα είστε αυτοί που θα διαδεχθούν τον Ανδρέα Παπανδρέου, όταν επέλθει το πρώτο του χρόνο...

— Δεν τίθεται τέτοιο θέμα. Θεωρώ ότι το μέλλον του ΠΑΣΟΚ είναι η συλλογικότητα στις αποφάσεις. Οι πολιτικές εξελίξεις δεν εξαρτώνται μόνο από τις προσωπικές επιδιώξεις. Εκείνο που έχει σημασία είναι η ουσία της πολιτικής, το κοινωνικό όραμα. Και δεν δέχομαι αυτού του είδους τη δημοσιογραφία που αναφέρεται μόνο σε προσωπικές φιλοδοξίες.

— Εκφράζω όμως την αγανάκτηση των αναγνωστικών κοινού, του λαού, για καλύτερη πολιτική καθοδήγηση...

— Και η ανανέωση της πολιτικής του πρότασης;

— Αυτή πρέπει να γίνει παράλληλα με το συνέδριο. Θα πρέπει να αρχίσω αμέσως. Θα πρέπει να βρεθούν νέοι τρόποι κινητοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, που ανήκουν στον πολιτικό μας χώρο και μένουν περιθωριοποιημένοι. Θα πρέπει να βρεθούν νέες διαδικασίες. Πολλοί που μπορούν να συμβάλουν θετικά στην ανανέωση του ΠΑΣΟΚ μένουν μακριά γιατί δεν εντάσσονται σε συγκεντρωτικές και γραφειοκρατικές διαδικασίες.

— Ο ελληνικός λαός έχει, θεωρώ, την άποψη της λειτουργίας του ΠΑΣΟΚ σημαίνει ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου σκόρπεται και οι υπόλοιποι εκτελούν μέσω του Εκτελεστικού Γραφείου...

— Δεν νομίζω ότι η λειτουργία μας ανταποκρίνεται σε αυτή την εικόνα. Είναι αλήθεια ότι το ΠΑΣΟΚ ιδρύθηκε και καθοδηγήθηκε από τον Ανδρέα Παπανδρέου, ο οποίος έχει, γι' αυτούς τους λό-

κυβερνητικών θέσεων;

— Αποχώρησα, κύριε Μαύρο, από την κυβέρνηση το 1987 και τότε δεν υπήρχαν τα στοιχεία εκείνα που θα μου επέτρεπαν ως υπουργός Εθνικής Οικονομίας να παραπέμω την υπόθεση Κοσκωτά στις αναγκαίες δικαστικές διαδικασίες. Είχα όμως και τότε εκφράσει την άποψή ότι θα έπρεπε όλα τα πολιτικά κόμματα να είναι ιδιαίτερα προσεκτικά στις σχέσεις τους με την οικονομική εξουσία, για να περιγράψω έτσι τα πρόσωπα και τις δυνάμεις εκείνες οι οποίες παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην οικονομική ζωή του τόπου. Γι'αυτήν οι δυνάμεις αυτές διαθέτουν τα απαραίτητα κεφάλαια και τους τρόπους επηρεασμού των οικονομικών και πολιτικών εξελίξεων. Τα κόμματα πρέπει να 'χουν διαφανή σχέση με την οικονομική εξουσία. Τούτο αφορά και το θέμα της χρηματοδότησής τους: Θα πρέπει να έχουν και διαφανείς προσωπικές σχέσεις γιατί μπορεί να καταλήξουμε σε πολύ δυσάρεστα φαινόμενα, όπως είδατε η υπόθεση Κοσκωτά.

— Και μας ο λόγος για την οικονομική ζωή του τόπου, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος της συκρίνει προχθές με αυτή των χωρών της Λατινικής Αμερικής...

— Δεν έχω πρόχειρα στατιστικά στοιχεία των χωρών της Λατινικής Αμερικής και δεν είμαι σε θέση να αναπαραστήσω. Αλλά, όμως, ότι ο χαρακτηρισμός εντάσσεται σε μια λογική προετοιμασίας του εδάφους για την επιβολή μιας συντηρητικού τύπου αυταρχικής οικονομικής πολιτικής σε βάρος των εργαζομένων.

«Δύσκολη κατάσταση στην οικονομία»

— Πάσχα, πάντως, κόπηση σοβαρή η οικονομία.

— Η οικονομία βρίσκεται σε μια πολύ δύσκολη κατάσταση. Αναμένεται άμεση και δραστηική παρέμβαση προς δύο κατευθύνσεις. Πρώτη κατεύθυνση ο περιορισμός των οικονομικών αναστροφών. Δεύτερη η εντατικοποίηση της αναπτυξιακής προσπάθειας. Στην πρώτη κατεύθυνση το κύριο πρόβλημα είναι το δημοσιονομικό έλλειμμα. Είναι αστόσο να περιοριστούν οι δαπάνες του δημοσίου και να αυξηθούν τα έσοδα με περιορισμό της παραοικονομίας και πάταξη της φοροδιαφυγής. Αυτή τη στιγμή είναι πρόωρο να κρίνει κανείς την πολιτική της Νέας Δημοκρατίας, γιατί δεν έχει συγκεκριμενοποιηθεί, αλλά η λυδία λίθος θα είναι η στάση της απέναντι στη φοροδιαφυγή.

Η αύξηση των τιμολογίων δεν θα λύσει το πρόβλημα όσο αναγκαία και αν είναι.

— Δανεισμός, χρηματοδότησεις;

— Η Νέα Δημοκρατία πιστεύει ότι η παρουσία της και μόνο θα εξασφαλίσει χρηματοδότησεις. Γελιέται.

— Με όρους;

— Οι έξιες τράπεζες και οι διεθνείς οργανισμοί έχουν εμπειρία από πολλές ελληνικές κυβερνήσεις και έχουν διαπιστώσει ότι υποσχόνταν πολλά και ελάχιστα μπορούν να τηρήσουν, επειδή παρά τις καλές προθέσεις τους οι πολιτικές αναγκαιότητες επιβάλλουν ανατροπή των υποσχέσεων. Άρα, αν γίνει ο δανεισμός, θα γίνει μόνο με συγκεκριμένους όρους που η κυβέρνηση θα υποσχεθεί ότι θα εφαρμόσει. Και ο καθένας αντιλαμβάνεται πόσο δυσκολίες θα υπάρχουν για την εφαρμογή τους.

— Ιδιαίτερα με αυτή την έλαση των συντεχνιακών φαινομένων εννοείτε;

— Οχι μόνο. Ποτέ τα τελευταία 40 χρόνια δεν εφαρμόστηκε ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα που

Συνέχεια στη σελ. 14

ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

«Δεν χρειαζόμαστε πολυσυλλεκτικές τακτικές που ισοπεδώνουν προβληματισμούς, ούτε λαϊκισμούς που διαχωρίζουν την κοινωνία σε εχθρούς και φίλους και ξεπερνούν τα προβλήματα, ακυρώνοντας τις πραγματικές λύσεις...» λέει ο Κώστας Σημίτης στο Γ. Μαύρο.

Χωρίς μέληδον τα αρχηγικά κόμματα

Συνέχεια από σελ. 13

θα έπειθε τους εργαζόμενους ότι οι ίδιοι θα ωφεληθούν ουσιαστικά από μια πολιτική που να έχει μεν ορισμένο κόστος γι' αυτούς αλλά που τελικά θα βελτιώσει σημαντικά τις συνθήκες διαβίωσής τους. Η ελληνική οικονομική πολιτική χαρακτηρίστηκε όλα αυτά τα χρόνια από σκαμπανεβάσματα και συγκυριακές αποφάσεις που καθόριζαν αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα, γιατί υπήρχε παντελής έλλειψη συνολικής αντίληψης και πρότασης.

«Κυριαρχεί το συντεχνιακό φαινόμενο»

— Το ζήτημα των συντεχνιακών ροκών το θεωρείτε ήσσονος σημασίας.

— Στην Ελλάδα κυριαρχεί είναι αλήθεια το συντεχνιακό φαινόμενο. Αλλά αν μια κυβέρνηση προτείνει ένα πειστικό πρόγραμμα, μπορεί να αντιμετωπίσει και τις όποιες συντεχνίες, εκθέτοντας την ιδιότητα που κατισχύει στις διεκδικήσεις τους, οι οποίες τελικά αντιστρατεύονται το γενικότερο συμφέρον των εργαζομένων. Εδώ πρέπει να προσθέσω ότι ήδη διαμορφώνεται μια τάση να αποδώσει το οποίο περιοριστικό πρόγραμμα στους καλλούς ή κακούς ξένους. Η ανασυγκρότηση της ελληνικής οικονομίας είναι αναγκαία, όχι επειδή η χώρα έχει ανάγκη από δάνεια αλλά επειδή χάνει καθημερινά σε ανταγωνιστικότητα, χάνει σημεία στο διεθνή καταμερισμό εργασίας, υποβαθμίζεται.

— Αλήθεια, ο καθηγητής Αγγελόπουλος ζήτησε τη γνώμη σας ως πρώην υπουργού Εθνικής Οικονομίας;

— Όχι, δεν είχα επαφή.

— Πώς κρίνετε το πόρισμα τους;

— Θεωρώ ότι περιγράφει σε γενικές γραμμές ορθά την κατάσταση και δίνει επίσης σε γενικές γραμμές τις κατευθύνσεις που θα πρέπει να ακολουθηθεί μια συγκεκριμένη οικονομική πολιτική. Αλλά, η δεξιά, όπως προκύπτει από το παρελθόν της, χαρακτηρίζεται από ασυνέπεια, ευκαιριακά μέτρα και παλινδρομήσεις. Αλλά οι εξαγγελίες κι άλλο ο τρόπος εφαρμογής του προγράμματός της. Πολύ περισσότερο όταν στις σημερινές συνθήκες είναι απαραίτητη η προσπάθεια για κοινωνική συναίνεση και συνεργασία όλων των ενδιαφερομένων.

— Και η υπεύθυνη αντιπολίτευση που υποσχέθηκε ο Ανδρέας Παπανδρέου προς ποια κατεύθυνση θα ελέγξει;

— Καταρχήν: βεβαίως και πρέπει να υπάρχει μια υπεύθυνη αντιπολίτευση, που σημαίνει μια αντιπολίτευση με πρόταση και όχι μόνο άρνηση. Σ' ό,τι αφορά το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να δώσουμε ι-

διαίτερο βάρος στις προτάσεις μας για την αναπτυξιακή πλευρά της οικονομικής μας πολιτικής, για τον περιορισμό των ελλειμμάτων του δημοσίου, με εξειδικευμένη επίσης πρόταση για την εξεύρεση πόρων ώστε να μη μειωθούν οι κοινωνικές δαπάνες.

«Δεν χωρούν αναβολές»

— Και την πολύ πιθανή κοινωνική αναταραχή που αναμένεται να εκδηλωθεί με απεργίες πώς θα πρέπει να την αντιμετωπίσετε κατά την κρίση σας; Ιδιαίτερα από τους εργάτες.

— Όλοι, και οι εργαζόμενοι, πρέπει να καταλάβουν ότι το οικονομικό μας πρόβλημα πρέπει να αντιμετωπισθεί. Δεν χωρούν αναβολές. Όλοι πρέπει να επιβαρυνθούν το κόστος. Και είναι ορθό αυτό το κόστος να επιμεριστεί δίκαια. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να προστατεύσει το εισόδημα των εργαζομένων αλλά δεν πρέπει να είναι απολογητής κάθε διεκδίκησης, κάθε συντεχνιακής υπερβολής. Οι θέσεις τους θα πρέπει να διαμορφώνονται κατά περίπτωση και με κριτήριο φυσικά την κατοχύρωση του εισοδήματος των εργαζομένων.

— Και η περίφημη παραοικονομία που ορισμένοι υποστηρίζουν ότι στηρίζει την ελληνική οικονομία;

— Η θεωρία αυτή είναι εντελώς εσφαλμένη. Αυτή τη στιγμή το πρόβλημα του ελλείμματος οφείλεται και στην μη εισπραξη φόρων και ιδιαίτερα απ' αυτούς που πραγματοποιούν μεγάλα εισοδήματα, οφείλεται δηλαδή στην παραοικονομία. Η παραοικονομία εμποδίζει την ανασυγκρότηση της οικονομίας.

— Και πώς θα εισπραχθούν αυτοί οι φόροι;

— Με τη βελτίωση της τεχνικής παρακολούθησης της λειτουργίας των επιχειρήσεων και γενικότερα με συστήματα ελέγχου, μηχανογραφημένα, αντικειμενικά πιο σύγχρονα.

— Για τις προαλειφόμενες ιδιωτικοποιήσεις ποια είναι η γνώμη σας;

— Σ' ό,τι αφορά τις δημόσιες επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας και τους δημόσιους οργανισμούς θα 'ταν μεγάλο λάθος. Αυτό που χρειάζεται είναι η καλύτερη οργάνωσή τους για την αύξηση της αποδοτικότητάς τους.

— Συνοπτικά, τι χρειάζεται η ελληνική οικονομία για να αναρρώσει;

— Η αντιμετώπιση των γνωστών σε όλους μακροοικονομικών ανισορροπιών απαιτεί ένα πρόγραμμα μέτρων που αφορούν, όπως προανέφερα, τόσο την αναπτυξιακή προσπάθεια όσο και την αποκατάσταση οικονομικής σταθερότητας. Για να

υπάρξει ένα τέτοιο πρόγραμμα πρέπει να ξεπεραστεί η αντίληψη που χαρακτήριζε τη δεξιά οικονομική πολιτική μέχρι το 1981, η αντίληψη μιας συγκυριακής και βραχυπρόθεσμης πολιτικής που προσδιόριζε τα μέτρα, με βάση τις αντιδράσεις της αγοράς, τις πολιτικές πιέσεις, τις εκλογικές συγκυρίες, το πολιτικό κόστος, χωρίς προοπτική για το μέλλον. Πρέπει να σχεδιάσουμε για ένα διάστημα τριών τεσσάρων ετών και να εφαρμόσουμε αυτό το σχεδιασμό με συνέπεια και συνέχεια. Τότε μόνο θα δημιουργήσουμε ευνοϊκό ψυχολογικό κλίμα, τότε μόνο θα δημιουργήσουμε κλίμα βεβαιότητας στην αγορά και τότε μόνο θα ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις.

— Υπονοείτε επομένως και την ταυτόχρονη άμβλυνση των πολιτικών και κοινωνικών αντιπαράθεσεων κατά το ίδιο διάστημα;

— Μια υπεύθυνη κυβέρνηση δεν πρέπει να αδιαφορεί για τις κοινωνικές αντιδράσεις. Έχει υποχρέωση να διασφαλίσει το συνεχές θα 'λεγα διάλογο και να προσπαθεί να συνεργασθεί με τις κοινωνικές ομάδες, ιδιαίτερα με τους εργαζόμενους. Αυτή είναι και η διαφορά μεταξύ δεξιάς και αριστερής πολιτικής. Η πρώτη αγνοεί τις επιπτώσεις και τα συμφέροντα των εργαζομένων, ιδίως την ανεργία. Η αριστερή πολιτική θα πρέπει να 'χει ως επιδίωξη τη συναίνεση των εργαζομένων, την αυτοσυγκράτησή τους, διαγράφοντας και δεσμευόμενη για συγκεκριμένα αποτελέσματα σε ορισμένο χρονικό διάστημα. Η αριστερή πολιτική πρέπει να έχει ως πρωταρχικό στόχο τον περιορισμό των πληθωριστικών ρυθμών και της ανεργίας, γιατί τα δύο αυτά φαινόμενα δημιουργούν τις μεγαλύτερες κοινωνικές ανισότητες.

— Κλείνοντας τη συζήτηση αυτή θα πρότεινα να φιλοσοφούσαμε για το μέλλον της Ελλάδας αν δεν έχετε αντίρρηση.

— Δεν έχω αντίρρηση, όχι.

«Εξελίσσονται νέες μορφές συνεργασίας»

— Θέτω λοιπόν το ζήτημα της θέσης της χώρας μας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας. Έχουμε πιθανότητες προβιβασμού;

— Σήμερα στην Ευρώπη εξελίσσονται ταχύτερα νέες μορφές συνεργασίας. Απαιτείται άμεση συμμετοχή στις νέες αυτές μορφές οικονομικής συνεργασίας. Η οικονομική και νομισματική ενοποίηση των χωρών της Κοινότητας θα είναι γεγονός σε λίγο καιρό. Διαφαίνεται επίσης καθαρά στον ορίζοντα η πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης. Στη διαδικασία αυτή οι χώρες που παρουσιάζουν οικονομικά προβλήματα και ασταθείς οικονομίες θα μείνουν στο περιθώριο.

— Και τι εμποδίζει τους εγκεφάλους των Βρυξελλών, των χρηματιστηρίων του Λονδίνου και της Φρανκφούρτης αλλά και τη λέσχη Μπλιντενμπεργκ να αξιολογήσουν την Ελλάδα ως τη Σικελία ή την Ευρυτανία της ενοποιημένης Ευρώπης;

— Αυτή η άποψη οδηγεί σε μια παθητική στάση. Η λέσχη Μπλιντενμπεργκ δεν αποφασίζει αλλά συμβουλεύει, εκφράζει επιθυμίες...

— Οι οποίες όμως τηρούνται ευλαβικά από τα μέλη της, που είναι όλοι οι πανίσχυροι οικονομικά Δυτικοευρωπαίοι. Και όταν αυτοί συμφωνούν μεταξύ τους, οι υπόλοιποι υποχρεωτικά ακολουθούν.

— Δεν συμφωνώ ότι οι άλλοι αποφασίζουν για μας και ότι εμείς δεν έχουμε παρά να ακολουθούμε. Μπορούμε να πάρουμε την τύχη μας στα χέρια μας. Αυτό έχει κόστος. Πρέπει να το καταλάβουμε. Χωρίς περιορισμό της κατανάλωσης δεν υπάρχουν αποταμίευση, επενδύσεις, κράτος πρόνοιας. Η βελτίωση της θέσης μας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας δεν χαρίζεται αλλά κατακτάται. Έχουμε εκτός από τις υπηρεσίες του τουρισμού και της ναυτιλίας να επιδείξουμε πλεονεκτικές βιομηχανικές παραγωγές, όπως στους τομείς των τροφίμων, της κλωστοϋφαντουργίας και των τσιμέντων, που προέρχονται από τεχνολογικές γνώσεις και καθιστούν αυτούς τους τομείς ανταγωνιστικούς των ευρωπαϊκών.

— Αρα είναι εφικτός ο προβιβασμός μας;

— Βεβαίως, αφού εξαρτάται αποκλειστικά από μας.

— Αντί επιλόγου: Από τις απόψεις σας που μου εκθέσατε στη σημερινή συζήτησή μας συνάγω το πολιτικό συμπέρασμα ότι η οικονομική ανάπτυξη και η κοινωνική ειρήνη απαιτούν και πολιτική συναίνεση. Αυτή δεν είναι η αφετηρία των απόψεών σας ή κάποιος λάθος;

— Όχι, δεν κάνετε λάθος. Σ' ό,τι αφορά τη σκοπιά του ΠΑΣΟΚ από την οποία μιλάω, και η επιδίωξή μας είναι και η πολιτική και κοινωνική συναίνεση.

— Και άρα την πολιτική των συνεργασιών.

— Βεβαίως. Πρέπει να γίνουν προσπάθειες για κοινές γραμμές και κοινές κατευθύνσεις.

— Όχι μόνο στα εθνικά θέματα;

— Ακριβώς, αν και δεν τρέφω υπατάξεις ότι μπορεί να επιτευχθεί ταυτότητα απόψεων. Αλλά η επιδίωξη πρέπει να είναι η ευρύτερη δυνατή αποδοχή, ιδίως σε πολιτικές που θα είναι αποασιστικές για το μέλλον της χώρας.

— Τότε να σας ευχαριστήσω και να κρατήσω την υπόσχεσή σας για μια εξειδικευμένη συζήτηση στο θέμα αυτό, όταν θα 'χει διαμορφωθεί ο πολιτικός χάρτης που προέκυψε από τις εκλογές της 27ης Απριλίου 1990.